

רפי איתן, מראשי המבצעים של המוסד לשעבר,

נכנס לשדה המוקשים של תיאום הגופים החשאיים

הוא ביסודו איש יוצר שתחום היצירה העיקרי שלו הוא בנושא המודיעין.

באופן פרדוקסאלי כמעט, הגיע רפי איתן למעמד הבכיר בממשלת הליכוד לא מהמישפחה הלוחמת של האצ"ל אלא דווקא מהפלמ"ח.

הוא נולד בעין-חרוד לפני 51 שנה. הוריו, נוח ויהודית הנטמן, היו ממייסדי הקיבוץ הוותיק שבמעמק יזרעאל. שניהם היו חברי הכשרת "מסילה חדשה" שהתארגנה בחציהאי קרים, עלו לארץ מרוסיה ב־1923 בדרך ארוכה.

תמונת שפורסמו השבוע בעיתוני ישראל, הציגו בפני הציבור לראשונה את רפי איתן. מי שהוגדר כיועצו החדש של ראש-הממשלה למילחמה בטרור, הידועה היתה קצת מוקדמת מדי. כפי שגילה העולם הזה לראשונה ובשבוע שעבר, אומנם החליט מנחם בגין למנות את רפי איתן כיועצו למילחמה בטרור, אלא שהמינוי טרם קיבל תוקף. כדי לעשות זאת חייב ראש-הממשלה להודיע על המינוי בישיבת הממשלה. הוא אינו זקוק לאישורה על המינוי אלא להודעה בלבד. ההודעה מעין זו היתה אמורה אומנם להימסר לשרים בישיבת הממשלה ביום הראשון השבוע, אולם היא לא נמסרה.

הפלמ"ח חנינה

מתכנש את הטרור

שעליו משתרעת היום החווה החקלאית של שרה-החלואת אריאל שרון, שרפי הפך שותפי הפוליטי. אריק ורפי נפגשו לראשונה בעת שאריק היה מפקד יחידת הקומנדו 101, ורפי היה כבר מאנשי שירות הביטחון (השב"ב). אל שירות הביטחון הגיע רפי באופן מיקרי. היה זה כאשר פגש יום אחד באיסר הראל, שהוא קרוב-מישפחה שלו (סבתו של רפי מצד אמו היא אחות אביו של איסר). איסר הציע לו אז להצטרף לשב"ב, ורפי נטש את החלומות החקלאיים שלו והפך איש השירות החשאי. מאז שירת בקהיליית המודיעין קרוב

עד לתורכיה עשו את דרכם בספינה. את הדרך מתורכיה עשו במשך שלושה חודשים ברכבת, ברגל או על־גבי חמור.

האב, חייל לשעבר בצבא האדום, שאחיו היה מזכיר המפלגה הקומוניסטית בכיילורוסיה הוצא אחר־כך להורג, היה מורה במיקצועו, ואילו האם היתה בעלת הכרה מעמדית סוציאליסטית עמוקה. היא שימשה שנים רבות כפעילת תנועת העבודה, פירסמה מאמרים בהפועל הצעיר, וזאת למרות שהיתה בתו של אהרון וולובלסקי, מגדולי הסוחרים היהודים ברוסיה. כאשר עלה אביה כעבור כמה שנים לארץ, יחד עם רכושו, הוא נחשב אחד מעשירי ארץ-ישראל. את הונו חילק בין בני משפחתו. בין השאר הקים עבור אחד מבניו את מרכז וולובלסקי, מרכז הנגרות הגדול הקיים עד היום בדרום תל-אביב. ליהודית ולבעלה העניק פרדסים במושבה רמת השרון, שהיתה באותם ימים ישוב קטן ומבודד, מוקף ערבים, בו התגוררו כמה עשרות משפחות בלבד.

נוח ויהודית הנטמן עזבו את עין-חרוד ועברו להיות חקלאים ברמת-השרון. שניים מששת ילדיהם מתו מי מחלות, האחד בעין-חרוד והשני בתל-אביב, אחרי שלקה בדלקת-ריאות בעת מנוסה מרמת-השרון עקב התקפה של ערבים.

לרפי, שהיה ילד צנוע ונמוך-קומה, יעדה האם חינוך בבית-ספר חקלאי. אחרי שסיים את לימודיו בבית הספר העממי למד שנה ובתיכון חדש בתל-אביב ואחר־כך החליט, על דעת עצמו, להצטרף לפנימייה שבקיבוץ גבעת-השלושה. שם גם הצטרף, בשנת 1944, לפלמ"ח. הוא היה בשלוחה אל"ף המפורסמת, עבר קורס מכ"ים ומ"מים, השתתף בשורה של מבצעים, שבאחד מהם פקד על פיצוץ תחנת-הראדאר של הצבא הבריטי על הכרמל.

אז גם נולדו כינויי-החיבה שלו, כמינהג הימים ההם, שבהם התפרסם הרבה יותר מאשר בשמו המקורי. תחילה דבק בו התואר "המקק", אחר־כך הכיר אותו כל הפלמ"ח בכינוי "רפי המסריח". עד היום מהלכות גירסת שנותיו בקרב ותיקי הפלמ"ח אינן מלקויו של השם. האחת מהן אמרת שבליל פיצוץ הראדאר הסתתר רפי בתעלת ביוב, וכשיצא ממנה נדף ריחה ממנו למרחוק. גירסה אחרת מספרת כי נהג להשליך את בגדיו המשומשים לקיטבג. כאשר היה הקיטבג מתמלא היה הופך אותו, ומתחיל ללבוש את הבגדים מחדש. אחרים מוכנים להישבע כי השם דבק בו עוד בגיבעת-השלושה, כשהיה מדשדש יחף בבוקר ואחר־כך הולך לישון ברגליים מכוסות בוץ. ישנים רבות לא הצליח להיפטר מן הכינוי הזה, ועד היום מזהים אותו רבים בו, ככינוי-חיבה ולא ככינוי גנאי.

בעת שירותו בפלמ"ח נפצע רפי פעמיים. פעם אחת נפצע בעת פרוק מוקש במיבצע שיהרור מעפילים ממחנה המעצר בעתליה ב־1945. כתוצאה מכך נפגעה שמיעתו. בפעם השנייה נפצע במלחמת-העצמאות בעת שירת בגדוד הראשון בחטיבת יפתח, בקרב על מלכיה. הוא היה אז סגנו של אסף שימחוני, שהפך לימים אלוף פיקוד הדרום ונהרג במיבצע קדש בתאונת מטוס.

שימחוני נטל את רפי ומינה אותו קצין-המודיעין של הגדוד הראשון של הפלמ"ח. אחר־כך הפך רפי קצין המודיעין החטיבתי. אבל בתום מלחמת-העצמאות השתחרר מהצבא בדרגת סרן — שהיא דרגתו הצבאית עד היום — החליט להיות לחקלאי. הוא קיבל אז ממינהל מקרקעי-ישראל שטח של 900 דונאם בנגב, שם ניסה לגדל במשך שנה סורגום ושעורה. זהו אותו שטח עצמו

אף-על-פי-כן יהיה רפי איתן יועץ ראש-הממשלה למלחמה בטרור, והחיה בהודעה לממשלה היתה פור מאלית בלבד. יעברו עוד כמה שבועות עד שהיועץ החדש ייכנס לתפקידו. כאשר יעשה זאת, כך מקווים רבים, עשויה להיפתח תקופה חדשה במלחמה בטרור. כי היועץ החדש שונה לחלוטין בריקעו, באישיותו, בתפיסתו וב האלמוני שבהם. שמו כמעט שאינו אמר דבר למרבית הציבור. במידה שהתפרסם עד כה היה זה בתחום שונה לחלוטין — בעולם העסקים.

אולם מאחרי השם האלמוני מסתתרת אחת הדמויות המרתקות ביותר במדינה. דמות של אי שמסתורין, שמסך כבד של סודיות וחשאיות פרוש עד היום הזה על מרבית מיבצעיו ופעילותיו. בניגוד לקודמיו בתפקיד, האלומים אהרון ריב, רחבעם ("גאנדי") זאבי ויהושפט הרכבי, או קצין-המיבצעים של האצ"ל לשעבר, עמיהי ("גיד") פגליו המנות, לא הגיע רפי איתן אל התפקיד הבכיר משורות צה"ל או המחתרת, הוא בא אליו מהמוסד למודיעין, החשאי שבזרועות קהיליית המודיעין הישראלי.

רפי איתן הוא איש המוסד הרביעי במיספר התופס עמדה בכירה בשילטון החדש. קדמו לו שרה-החבורה והתיקשורת מאיר עמית, שהיה בשעתו ראש המוסד, יו"ר הכנסת יצחק שמיר ומנכ"ל משרד ראש-הממשלה אליהו כרמלישר, שמיאלו כעבר תפקידים חשובים במוסד. אולם רפי איתן שונה גם מהם. הוא אדם עצמאי וגדל במוסד, עשה בו את הקאריירה שלו כאיש-בינוי עטור הילה של מבצעים מתוחכמים ונועזים. כאשר יגיע היום וניתן יהיה לספר את כל מעלליו, יוכלו אלה להתחרות בשקט בהיקפם ובתוכנם עם סדרות ביוגרפיות כמו זו של גיימס בונד, למשל.

בזורתו החיצונית של רפי איתן אין דבר שיכול להזכיר את גיימס בונד. הליפק, הוא הטיפוס המובהק של האנטי-גיבור. נמוך קומה, ממושקף, כבד-שמיעה ומרושל מעט, הוא דומה יותר לאיש-מדע מפור מאשר

מאין בא "רפי המסריח"?

ל־23 שנה, תחילה בשב"ב, ואחר־כך במוסד, טיפס בסולם הדרגות והפך אחד מראשי אנשי-הביצוע של המוסד. יחד עם זאת, למרות שחי שנים רבות מאחרי מסך של מיסתורין, הוא נשאר איש שופע הומור, אוהב חיים, פתוח ומתקדם בדתותיו. ממאות המבצעים שהיה לו חלק בתיכי נזכרים ובביצועם לא ניתן כיום לפרסם אפילו מיבצע אחד. ב־1955 הוא נטל חופשה לארבע שנים כדי ללמוד לימודים אקדמיים בלונדון, למד כלכלה ומינהל ציבורי. אחר־כך המשיך בשירות עד לשנת 1972, כאשר החליט לפרוש מהמוסד.

הוא פנה לשוק הפרטי וניסה מזלו בעסקים. במשך כשלוש שנים היה מנהל עסקיו של המיליונר היהודי אמריקאי, אמנון ברנס, בארץ. באופן רשמי פרש משירות המדינה רק ביולי 1976, כאשר אריק שרון מונה על ידי יצחק רבין כיועצו לענייני-ביטחון ונטל אותו אליו למשרד ראש-הממשלה כדי לשמש כעוורו.

כבר אז, חתר אריק שרון בעצמו לתפקיד יועץ ראש-הממשלה למלחמה בטרור. הוא ניסה לא פעם לשכנע את רבין למנות אותו לתפקיד זה במקומו של גאנדי. רבין סרב. כאשר פרש אריק עזב רפי איתן יחד עמו, הוא לא מצא את מקומו בעולם העסקים. למרות שהיה לו רכוש רב, שקיבל בירושה ממשפחתו, ולמרות שיום ופיתח עסק עצמאי של יצוא דיג'יטלי משארם אישיך לארצות-הברית, ביקש רפי לחזור לעיסוק לו הקדיש את מרבית שנות חייו, אלא ושיביתיים תפסו אנשים חדשים את המקומות שהתפנו עם פרישת הוותיקים. רפי מצא את הדרך חזרה חסומה.

בלית ברירה כמעט פנה רפי לפעילות פוליטית. היה זה כאשר אריק שרון הקים את תנועת שלומוציון, ערב הבחירות הכלליות. היתה זו הפעם הראשונה שבה הצטרף רפי לתנועה או מפלגה כלשהי. זהות הדיעות בינו ובין אריק שרון היתה בעיקר בתחום השינויים שיש לערוך בכל המערכת הפוליטית במדינה. שלומוציון נחלה כישלון בבחירות ואריק הצטרף עם אנשיו לתנועת החרות. רפי איתן מייצג מאז את התנועה (המשך בעמוד 36)

התכונה הבולטת - אי ההתבלטות

לאדם שהוגדר כישעתי כ"איש של ביון", אולם מי שינסה לטפוט אותו לפי מראהו יעשה עוול קודם כל לעצמו. מאחרי דמותו הבלתי-מבלטת — שאי-התבלטותה היא התכונה היותר בולטת שבה — מסתתר אחד המוחות המבריקים ביותר שהיו אי פעם בקהיליית המודיעין הישראלית.

במלך הקאריירה החשאית שלו בשירות-הביטחון ובמוסד התגלה רפי איתן בתפקידיו המגוונים כאיש ומיבצעים מובהק, כאישיות בעלת תנופה בלתי רגילה, עם חשיבה נועזת ובעיקר עם וויתר-אייח ותפיסה בלתי קונוונציונלית. את הנושא השיגרת והבנאלי ביותר הוא תוקף מזוויות מקוריות שאיש לא היה מעלה בדעתו. מלבד היותו טיפוס דינאמי הדוחף לוחץ לעשייה,